

DEN POLYKROME BY

FARGEPALETT FOR TREHUSBEBYGGELSEN I KRISTIANSUND 1940-1965

DEN POLYKROME PALETTEN

FASADEFARGER FRA GJENREISNINGÅRENE I KRISTIANSUND

S 2020-R90B

S 2040-B10G

S 3010-G

S 2020-G60Y

S 1010-G80Y

S 1030-Y

S 1030-Y10R

S 1020-Y10R

S 2020-Y20R

S 2570-R

S 3020-R80B

S 2040-B

S 3030-B10G

S 2030-G30Y

S 2020-G80Y

S 2030-Y

S 1040-Y

S 1040-Y20R

S 2030-Y10R

S 4040-Y80R

S 3020-R90B

S 2050-B

S 3040-B10G

S 3030-G40Y

S 3020-G70Y

S 2030-G90Y

S 1040-Y10R

S 2040-Y10R

S 2030-Y20R

S 4040-Y90R

S 3030-R90B

S 3030-B

S 4020-B10G

S 3030-G30Y

S 3020-G60Y

S 2040-G90Y

S 1050-Y10R

S 2040-Y20R

S 2050-Y70R

S 5030-Y80R

S 3050-R90B

S 4020-B

S 5010-B50G

S 4010-G50Y

S 3030-G80Y

S 3020-Y

S 2050-Y10R

S 2050-Y20R

S 3050-Y80R

S 5030-Y90R

S 4030-R90B

S 4030-B

S 4030-G30Y

S 4020-G50Y

S 4030-G90Y

S 3010-Y10R

S 3040-Y10R

S 3040-Y20R

S 5030-Y70R

S 4050-R

S 5020-B

S 5020-B10G

S 6020-G30Y

S 4020-G70Y

S 5020-G90Y

S 4010-G90Y

S 4020-Y20R

S 3040-Y30R

S 4050-Y80R

S 4050-Y90R

S 6030-R80B

S 6020-B

S 7010-G10Y

S 8010-G50Y

S 6010-G50Y

S 6010-G90Y

S 4030-Y10R

S 4040-Y30R

S 5040-Y80R

S 4550-Y80R

DEN POLYKROME BY

I Kristiansunds gater og bydeler kan en oppleve en rekke stilperioder. Arkitekturen, med dens farger og fasader, forteller byens historie, og gir byen vår både mangfold og egenart.

Bombene som begynte å falle 28. april 1940 la 2/3 av byen i ruiner, og skapte slik grunnlaget for en av de mer framtrædende stilepokene vi kan se i Kristiansund. Som følge av stor boligmangel startet gjenreisningen umiddelbart. Trenden i tiden og mangel på ressurser resulterte i at det var en rasjonell arkitektur som reiste seg – enkle volum med nøktern, tradisjonsbunden detaljering. Men det var en fargerik bebyggelse som reiste seg fra asken etter 2. verdenskrig. Murhusene fikk mineralittpuss i sarte grånyanser, eller innfarget puss i sterkere farger. Trehusbebyggelsen ble malt i klarere farger, med kontraster både i fasadene og hus imellom.

Denne fargerike arkitekturen som ble bygd i gjenreisningsårene ga Kristiansund navnet «den polykrome by»; et navn som ikke bare forteller om vår historie som gjenreisningsby, men også gir oss vår identitet og egenart.

SANTHANSHAUGEN, 1962

FOTO: WIDERØE FLYVESELSKAP
EIER: NASJONALBIBLIOTEKET

MURHUSBEBYGGELSENS ARKITEKTUR

I murtvangsonen, hovedsakelig i sentrumskjernen, ble det brukt moderne, branntrygge materialer, men samtidig et delvis tradisjonelt bebyggelsesmønster. Murhusene fikk dempede farger og historiserende motiver som saltak, vindehus og noen få klassiske portaler.

TREHUSBEBYGGELSENS ARKITEKTUR

Trehusene ble planlagt med moderne planløsninger, men arkitekturen for øvrig var en blanding av tradisjonalisme og modernisme. Fasadene var skjematisk og ble gjerne kledd i tømmermannspanel med karnissprofil. Vinduene var ofte moderne funksvinduer i oppholdsrom, og smårutevinduer i trapperom. Mange hus fikk også en klassisk portalomramming rundt inngangsdøra, som vi fortsatt kan se igjen flere steder i byen. Saltakene ble som regel kledd med skiferstein.

FARGESETTING AV TREHUSBEBYGGELSENS FASADER

Kristiansunds status som “Den polykrome by” er unik i Norden. I vårt land er det ikke tradisjon for å regulere farger i arkitekturen, kun ved formell vernestatus. Slik er denne identiteten sårbar og kan raskt miste grunnlaget sitt ved at de klare fargene males over. Den polykrome paletten er et initiativ til bevisstgjøring om fargens betydning for våre omgivelser, og en oppfordring til alle som skal male sine trehus fra gjenreisningsårene å tenke nøye gjennom fargevalg.

Et typisk mønster i Kristiansunds gjenreisningsarkitektur er at hus møtes med en fargetonekontrast. Det vil si at rødt settes mot blått som igjen kontrasteres mot grønt eller gult, ofte med likeartet lys/mørkhetsgrad. Hvite og grå hus kan sees på som pustepauser i polykromien.

Gode råd til huseiere som skal male: start fargediskusjonen tidlig, søk råd, se på de omkringliggende hus og diskuter fargevalg med naboene. Den oppmalte fargen på fasaden vil virke lysere, og noe mer kulørt, enn på de små prøvene som er vist her. Derfor er det også fornuftig å lage større oppstrøksprøver, som gjerne bør sees i ulikt lys, før det endelige fargevalget tas.

FARGESETTING AV TREHUSBEBYGGELSENS DETALJER

Trehusbebyggelsen i Kristiansund har en relativt standardisert detaljering og vindusutforming. Det har vært brukt mye hvitt på vinduskarmer og snekkerdetaljer, men andre farger kan også spores. Dører og porter har kontrasterende farger, som gir fasadene et vitalt uttrykk.

Det mest særegne er de klassiske portalene rundt inngangsdørene. Portalene har et stort potensiale for kontrasterende fargebruk i fasaden. Det er grunn til å tro at dette også var den opprinnelige intensjonen. Over tid er en del av disse malt hvite eller i husets farge.

Det oppfordres til å studere eget hus, om mulig finne originalfarger der det finnes portaler eller annen ornamentikk, eller la seg inspirere av andre hus fra perioden som har fremhevet sine portaler med farger.

FARGEUNDERSØKELSER OG MALING

Den polykrome fargepaletten som presenteres for Kristiansund er basert på den tidstypiske paletten for trehus fra gjenreisningsperioden og autentiske funn. Fotografier, takster og historiske dokumenter kan være nyttige kilder til originalfarger. For denne paletten har man benyttet slike kilder i tillegg til fargeundersøkelser i form av “fargetrapper.” Det har blitt laget fargetrapper på ca. 15 trehus i sentrum som betraktes som typiske eksempler.

I gjenreisningsårene ble det stort sett brukt linoljemaling. Ved renovering av trehusfasader er det viktig at en er bevisst hvilken type maling en benytter seg av. Det kan være lurt å få en sakkyndig vurdering av eksisterende grunnlag før nye malingslag påføres.

TYPISKE TREHUSFASADER
FRA GJENREISNINGÅRENE

ALLE ILLUSTRASJONER: METTE L'ORANGE

Kristiansund kommune
I medvind uansett vær

MER INFORMASJON OM HISTORIE, FARGER
OG MALING PÅ KOMMUNENS HJEMMESIDE:

